

Posudok oponenta habilitačnej práce

Vysoká škola	Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta	Právnická fakulta
Habilitačný odbor	občianske právo (pôvodne 3.4.11. občianske právo)
Uchádzačka	Mgr. Lenka Dufalová, PhD.,
Pracovisko	Univerzita Komenského v Bratislave Právnická fakulta
Habilitačná práca	Surogačné materstvo
Oponent	Prof. JUDr. Ján Cirák, CSc.,
Pracovisko	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici Právnická fakulta

Ako oponent vymenovaný predsedom vedeckej rady Právnickej fakulty UK v Bratislave dňa 16. septembra 2020 pod č. záznamu OVDŠ 210/2020 B II/2 týmto podávam nasledovné písomné vyhotovenie posudku na vyššie uvedenú habilitačnú prácu uchádzačky:

I.

Habilitačná práca je predložená na posúdenie v podobe samostatne spracovaného habilitačného spisu uchádzačky. Po nahliadnutí do obsahu predloženej práce konštatujem, že habilitačný spis bol predložený v podobe, ktorá prináša v slovenskej právnej vede nové poznatky a ako taký je spôsobilým podkladom pre prebiehajúce habilitačné konanie vo vednom odbore občianske právo.

Uchádzačka v predloženej práci preukazuje hlboké vniknutie do skúmanej matérie asistovanej reprodukcie a surogačného materstva. Jej pohľady a najmä analytické vnímanie systémovo štruktúrálnych otázok problematiky svedčia o prítomnosti a aktuálnosti ňou stanovených hypotéz, ktoré nastoľujú množstvo otázok často presahujúcich oblasť práva a jeho funkcionalitu, pričom ide aj o otázky zásadného významu, ktoré nie sú dodnes dostatočne riešené v spoločenských vedách vrátane vied o štáte a práve. V tomto smere preto vyjadrujem presvedčenie, že uchádzačka v danej téme vykonala záslužnú aktivitu smerujúcu najmä k sprehľadneniu danej problematiky, vymedzovaniu jej obsahu, rozsahu a významu v práve.

II.

Metodicky sa podoba práce odvíja ako prienik viacerých metód, ktoré sú autorkou identifikované v úvodnej časti. Samotná práca ako celok pritom inklinuje k metodologickému využitiu predovšetkým analytických metód skúmania. Viaceré významné podnety prináša práca s využitím komparatívnej metódy, ktorá sa uplatňuje najmä vo výkladoch právnych konceptov materstva z pohľadu postavenia jednotlivých subjektov zúčastnených strán ako aj stupňa ingerencie verejnej moci.

Oceňujem využitie početných zahraničných porovnávacích materiálov v celom texte práce, nakoľko ich uchádzačka spracúva funkčne s nepochybným prínosom pre riešenie danej konkrétnej otázky.

Napriek snahe autorky naznačeným v práci na viacerých miestach, najmä však v prípadoch analýzy konceptov či modelov surogačného materstva sa jej úplne nepodarilo vyskladať koherentnú metodiku riešenia otázok náhradného materstva pre tretie tisícročie. Preto si dovoľím na tomto mieste možno položiť možno až provokatívnu otázku: „Možno za súčasného stavu poznania sformulovať všeobecnú a súčasne koherentnú metodiku riešenia náhradného materstva využiteľnú aspoň v dosahu na rámec štátov EU?“

III.

Obsahovo sa habilitačná práca člení okrem úvodu a záveru do štyroch nosných kapitol, ktoré sa ďalej členia. Po terminologickom vymedzení základných pojmov asistovanej reprodukcie a náhradného materstva v úvodnej kapitole sa pozornosť autorky zameriava na pozitívnu právnu úpravu v Slovenskej republike s osobitným zameraním na problematiku určenia materstva. V tretej časti práce sa venuje zovšeobecneniu prístupov vzniku právneho materstva. Štvrtá kapitola následne reflektuje problematiku spôsobov nadobudnutia právneho rodičovstva v prípadoch surogačného materstva s právnym dôsledkom nadobudnutia subjektívnych rodičovských práv a povinností k dieťaťu. S využitím metód tzv. horizontálnej komparácie sa tiež skúmajú kauzálne súvislosti súvisiace so zabezpečením čo najlepšej ochrany záujmu dieťaťa s využitím ingerencie štátu do týchto procesov. Pri riešení týchto otázok je autorka vedecky korektná a pragmatická. K otázkam, na ktoré v práci naráža zaujíma pozitívny prístup, prevažujú názory preferujúce praktické a funkčné riešenia. Napriek tomu, že štýl autorky nie je konfrontačný, sama sa usiluje o striedmy prístup a preferuje záujem dieťaťa pred názorovými stretmi. Práci to neuberá na bohatosti vlastných výstupov smerodajných pre oblasť práva a modernej medicíny, pričom väčšina jej postojov v oblasti právnej analýzy skúmaných inštitútov asistovanej reprodukcie a náhradného materstva.

Obsahové členenie práce je založené na postihnutí predovšetkým právnych aspektov náhradného materstva. Tomu zodpovedá prístup autorky založený takmer výlučne na pozitivistickom nazeraní na túto kontroverznú tému. Autorka teda problematiku podľa môjho názoru značne zúžila, bokom ostali etické otázky reprodukčného zdravia, vysvetlenie absencie prirodzenoprávneho prístupu k problematike, analýza ľudskoprávnej slobody ženy v otázkach vynosenia dieťaťa pre objednávateľov, povaha, podstata či charakter zmluvy, ktorou si objednávateľ zabezpečuje vynosenie dieťaťa, absencia riešenia otázok či reprodučná medicína je liečebnou metódou neplodnosti, nakoľko v pravom slova zmysle tu podľa môjho názoru nejde o terapiu a pod. Preto naliehavo vystupuje do popredia otázka, či existencia platnej a účinnej právnej úpravy surogačného manželstva je zároveň aj definitívnym vysporiadaním sa z etikou evolučného vývoja ľudstva, a či sa hranice asistovanej reprodukcie a s tým súvisiacej problematiky budú posúvať ďalej, napr. do polohy možností vynosiť na základe zmluvy dieťa pre páry rovnakého pohlavia a pod.

Bez zodpovedania širších filozoficko-právnych východísk problematiky sa v záveroch autorky rozporne objavujú tvrdenia, že v prípade inštitútu asistovanej reprodukcie existuje v našich podmienkach akútna potreba vyjasnenia a adekvátnej úpravy tohto inštitútu. Naproti tomu v prípade surogačného materstva zasa autorka nevidí potrebu túto problematiku takmer vôbec regulovať a podľa jej názoru takáto potreba ani nevznikne v najbližších rokoch. Bol by som preto ako oponent rád, keby sa k dôvodom vyjadrila autorka aj v rámci svojej obhajoby a to najmä k tomu, či pri surogačnom materstve vychádza z iného ľudskoprávneho konceptu slobody ženy ako v prípade asistovanej reprodukcie.

IV.

Hodnotenie formálnych náležitostí práce:

Posudzovaná práca svojim rozsahom, usporiadaním ako aj ďalšími parametrami zodpovedá požiadavkám, ktoré sú kladené na habilitačné práce.

K bohatosti zahraničných zdrojov som sa už vyjadril.

Svojím štýlom a jazykom je práca solídne koncipovaná, autorka sa snaží o vyťaženie všetkých dostupných zdrojov. V tejto snahe sa ojedinele objavujú pohromade viaceré poznatky bez adekvátneho štruktúrovania daného textu, čo môže nezainteresovanému čitateľovi sťažiť orientáciu pri riešení jednotlivých otázok.

Až na sporadické gramatické chyby je práca starostlivo redigovaná, preklapy či chybičky sú výnimkou (napr. matesrtva).

Pripomienky k formálnej stránke práce v žiadnom prípade neznižujú jej celkovú kvalitu.

V.

Vďaka parametrom práce, predovšetkým však vďaka autorkinej znalosti šírky aj hĺbky právnej problematiky a rovnako aj jej schopnosti identifikovať a hľadať právne riešenia tematiky predstavuje práca verný odraz súčasného stavu poznania ako aj problémov a možnosti riešenia v danom odbore práva.

V práci sú preukázateľne prítomné aj didaktické schopnosti autorky, ktoré boli vystavené náročnej skúške. Výsledkom je dosiahnutie terminologicky čistého, prehľadného a logicky usporiadaného textu v ktorom možno identifikovať využitie teoreticky a metodologicky adekvátnych metodologických postupov. Hodnotu práce neznižujú viaceré otvorené otázky. Svojou košatnosťou, mnoho vrstevnatosťou či pohľadmi a diskusnými pasážami je práca prínosom pre vedu občianskeho práva a s ohľadom na situáciu, v ktorej je predložená, je taktiež prínosom pre možnosti ďalšieho rozvoja legislatívnej i aplikačnej praxe.

Otázky oponenta k obhajobe habilitačnej práce:

V texte

Záver posudku oponenta:

Habilitačná práca Mgr. Lenky Dufalovej, PhD., **spĺňa** požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore Občianske právo.

Bratislava, 15. októbra 2020

Ján Cirák, v.r.